

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Balkányi libegős (HUHN20133) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Bocz Renáta

Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Lukács Attila

Somlai Tibor

Török Hunor Attila

Zsigó Krisztina

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	5
1.A terület azonosító adatai.....	6
1.1.Név.....	6
1.2.Azonosító kód.....	6
1.3.Kiterjedés.....	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5.Érintett települések.....	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	7
2.Veszélyeztető tényezők.....	8
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	12
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	12
3.2.Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1.Élőhelyek kezelése.....	13
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	25
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	26
3.2.4.Kutatás, monitorozás.....	26
3.2.5.Mellékletek.....	28
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	29
3.3.1.Agrártámogatások.....	29
3.3.2.Pályázatok.....	32
3.3.3.Egyéb.....	32
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	31
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	33
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	36
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	39
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	40
1.1.Környezeti adottságok.....	40
1.1.1.Éghajlati adottságok.....	40
1.1.2.Vízrajzi adottságok.....	40
1.1.3.Talajtani adottságok	40
1.2.Természeti adottságok.....	41
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	50
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	50
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	53
1.3.Területhasználat.....	54
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás.....	53
1.3.2.Tulajdoni viszonyok.....	54
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	55
2.Felhasznált irodalom.....	57
3.Térképek.....	58

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Balkányi Libegős különleges természetmegőrzési terület
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20133
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	139,17 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek

1.4.2. Jelölő fajok

- ürge (*Spermophilus citellus*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

A fenntartási terv megalapozását szolgáló kutatások alapján az ürge megtelepedett, szaporodó populációjának jelenléte a területen a tervkészítés időszakában nem igazolható.

1.5. Érintett települések

Balkány; Biri; Nagykálló

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL017	Libegős	139,17 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési terve - 19/2011 (XII.1.) rendelet
- Balkány község településszerkezeti terve - 18/2009. (II.5.) határozat
- Nagykálló város településrendezési terve - 55/2010. (II.18.) határozat
- Balkány község szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 7/2006. (V.19.) rendelet
- Biri község szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 5/2006. (VI.15.) rendelet
- Nagykálló település szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 7/2010. (II.19.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
Balkányi Kék Súlyom Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-855510-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Lónyai-főcsatorna alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve - Elfogadás dátuma: 2010.08.01. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	15%	6510. Az élőhelytípus beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után, ami után a helyreállítás jelentősége korlátozott.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	5%	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>). A területnek az ürge számára termőhelyileg alkalmas gyepterületeinek túlnyomó részét jelenleg kaszálóként hasznosítják. Az ürge számára szükséges tartósan rövid füvű állapot ezzel megszűnt; ilyen formában alkalmatlanná vált az élőhely a faj számára.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	15%	6510. A szántóterületekkel szomszédos gyepterületek élővilágát károsíthatják az onnan átsodródó vagy átmosódó növényvédőszerrel.
C.01.03.01	tőzeg kitermelés kézi erővel	M	<1%	7230 Palántanevelés céljából sekély rétegben folyik tőzegkockák kitermelése, ami lokálisan az élőhely jelentős degradációjával jár.
B01.02	beerdősítés / fásítás idegenhonos fafajokkal	L	5%	6510 A tervezési területen belül a gyors növekedésű, magas vízigényű energiacélú fás ültetvények a felszín alatti vizek fokozott felhasználásával az élőhely kiszáradásából eredő degradációjának veszélyét növelik.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikli utak	L	5%	6510, 7230 A nedves időszakban a gépjárművek, mezőgazdasági gépek közlekedése a gyepeken, vízállásos területeken keresztül a talaj sérülését, tömörödését okozza, az élőhelyek gyomosodásával jár és az inváziós fajok megtelepedését is elősegíti.
E03	hulladék	M	<1%	7230 Vegyes szilárd hulladék elhelyezése, az illegális lerakók helyén az élőhely erősen károsodik.
F03.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	15%	7230 A magas létszámú vadállomány taposásával, túrásával a lápi zombékos élőhelyeken veszélyezteteti a ritkább specialista fajok fennmaradását, elősegíti a gyomok, özöngyomok terjedését.
G01.03.02	terepjáróval végzett	L	30%	6510 A területen szórványosan

	tevékenység			jellemző a terepi gépjárművel való szabadidős tevékenység, ami a természetes élőhelyek talaját károsítja, azok degradációját okozza. A terület közvetlen környezetében ismert rally útvonal halad keresztül, ami a továbbiakban erősítheti az illegális motorsport tevékenységet.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	30%	6510, 7230 A szántóterületeken történő trágyázás tápanyagterhelést okoz a jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhely biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	12%	6510, 7230 A területen egyelőre kis mennyiségben, de lokálisan agresszíven terjedő inváziós fajok vannak jelen - selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), süntök (<i>Echinocystis lobata</i>), keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) amelyek a jelölő élőhelyeken megfelelő kezelés hiányában kisebb-nagyobb mértékű invázióra képesek. Mint erős kompetítor fajok, a jelölő élőhely jellemző értékes fajösszetételét, struktúráját kedvezőtlenül befolyásolják.
J01.01	leégés	H	40%	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). A terület zsombékos, továbbá egyéb lápi és mocsári élőhelyein időnként előfordul a - vélhetőleg szándékos gyújtogatásból adódó - tél végi, kora tavaszi leégés. A tűz a jelölő állatfajokat különösen a szaporodó helyre való vándorlásakor közvetlenül, tömegesen elpusztítja. 7230 A terület zsombékos, továbbá egyéb lápi és mocsári élőhelyein időnként előfordul a - vélhetőleg szándékos gyújtogatásból adódó - tél végi, kora tavaszi leégés. A természetes élőhelyeken a gyakori leégés degradációt, gyomosodást okoz.

J02.03.02	csatornázás	M	25%	6510, 7230 A területen több belvízelvezetési funkciójú csatorna, kisebb árok, szivárgó található. A természetvédelmi prioritásokkal nem összehangolt működtetés az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, szélsőséges esetben az élőhely megsemmisülését okozhatja.
J.02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célból	M	3,5%	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). A csatornák vízi növényzetének vegetációs időben, nagy kiterjedésben történő eltávolítása jelentős zavaró hatást jelent a faj számára.
J.02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	M	3,5%	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). A csatornák teljes mederszélességű kotrása időszakosan jelentősen ronsolja faj élőhelyeit.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	10%	7230 A lápi zombékos állományok helyén becserjésedéssel rekettyefüzes cserjések alakulhatnak ki. A tervezési terület keleti oldalán található lápterületek esetében a folyamat már gyakorlatilag lezajlott; a 7230 élőhely ott csak fragmentumokban van jelen. A tervezési terület nyugati felének lápi zombékos élőhelyei kevésbé veszélyeztetettek.
M03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	25%	6510. A túl intenzív kaszálás az élőhelytípus elszegényedését, homogemizálódását, állapotának romlását vonja maga után. 7230. Az élőhely kaszálása a zombékos szerkezetet tönkreteszi, a víztelített talajon történő kaszálás jelentős gyomosodást okoz és utat nyit az inváziós fajoknak..
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B01.02	beerdősítés / fásítás idegenhonos fafajokkal	L	5%	7230 A tervezési területtel határos magas vízigényű nemes nyáras állományok a felszín alatti vizek fokozott felhasználásával az élőhely kiszáradásából eredő degradációjának veszélyét növelik.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	25%	6510. A kaszálás felhagyása, hiánya az

				élőhely becserjésedését, vonja maga után, ami hosszabb távon megszűnéséhez vezet. A kaszálás hiányában az avar nemkívánatos felhalmozódása a gyepek elszegényedéséhez, természeti állapotának romlásához vezet.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	100%	<p>Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására a faj szaporodó- és élőhelyeinek kiterjedése, időbeli tartóssága csökken.</p> <p>6510, 7230 Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, szélsőséges esetben az élőhely megsemmisülését okozhatja.</p>

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Balkányi Libegős különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során priritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek, a 6510 kódú „sík-és dombvidéki kaszálórétek” illetve a 7230 kódú „mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek” legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, a területen található természetes, egyéb élőhelyeket is magában foglaló mozaik formájában, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejű célkitűzés, hogy azok maradjanak olyan állapotban, hogy a közösségi jelentőségű fajok - mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), ürge (*Spermophilus citellus*) - számára alkalmas élőhelyül szolgáljanak hosszú távon is.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, természetes biológiai sokféleségének, egységes táji megjelenésének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: szükséges a kaszáló- és mocsárrétek, fás és fátlan lápi, lápréti élőhelyek megőrzése, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A terület lápi jellegű élőhelyeinek (kiemelten a 7230 élőhelykóddal jelölt zsombékosok és lápi sásrétek; illetve az azzal mozaikos élőhelykomplexumot alkotó fűzlápok, üde rétek, mocsarak), illetve a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) populáció fenntartásához elsődleges azok megfelelő vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani. Ugyanebből a célból a területen belüli és azzal szomszédos, nagy vízfelhasználású fászszerű energiaültetvények és a területtel szomszédos nemes nyáras erdők alacsonyabb vízigényű kultúrákra való cserélése indokolt.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: A kaszált rétek (kiemelten a 6510 élőhelykódú közösségi jelentőségű élőhelytípus) esetében cél a kíméletes, kaszátlan mozaikokat meghagyó kaszálás alkalmazása, a nádasok és az inváziós fajok gyepek rovására történő terjedésének megakadályozása. Az egyéb gyeptípusoknál a kíméletes kaszálás vagy legeltetés szolgálja a természeti értékek megőrzését. A zsombékosok, tőzegesedő magassásosok megfelelő állapotban tartásához azokat kímélni kell a kaszálástól, viszont cserjésedésüket szükséges megakadályozni. Bolygatott foltok

esetében gyommentesítő kaszálás kidolgozása indokolt.

- A terület ürge (*Spermophilus citellus*) populációjának megerősítésének érdekében az alkalmas, több esetben kaszálóként használt száraz gyepi élőhelyeken a legelőgazdálkodás megfelelő kialakítása szükséges.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok (aranyvessző fajok, gyalogakác, zöld juhar, selyemkóró, amerikai alkörmös) folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A területen belüli és szomszédos szántókon, valamint energiacélú fásszárú ültetvényeken kíméletes gazdálkodás kialakításával, lehetőség szerint azok gyepesítésével vagy erdősítésével indokolt gondoskodni a természetes élőhelyeket érintő esetleges káros hatások megelőzéséről.

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek - KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

A Balkányi Libegős Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 8 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban

értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a tervezési terület központi, magas természeti értéket képviselő része, ahol az élőhelyi adottságok (alapvetően a tartósan magas felszíni vízborítás) miatt érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik és azt a kijelölés alapjául szolgáló ott található élőhelyek és fajok nem is igénylik. A kezelési javaslatok alapja a terület viszonylagos bolygatatlanságának fenntartása, a beavatkozások minimálisan szükséges szinten való tartása.

(1) Meghatározása: Lápi zsombékosok, tűzegesedő magassásosok és a velük mozaikoló fás és fátlan lápi-mocsári élőhelyek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B4; B4xB5; B5xB4; B5; B5xB1a; B5xRA; B1b; B2; B2xB5; B3
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA; RB
- Natura 2000 élőhelyek: 7230

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A területen jelenleg érdemi gazdálkodás nem folyik, és azt jelenlegi állapota ezt csak korlátozottan indokolja és teszi lehetővé. A természetvédelmi szempontokkal és az élőhelyi adottságokkal a szarvasmarhával történő, kifejezetten alacsony intenzitású, elsősorban a kezelési egység peremi részeit érintő legeltetés hangolható össze.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó vízállásos, lápi jellegű élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag legeltetéssel való hasznosítás (GY18).
- Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha. (GY39).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a

vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).
- Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116).
- A területen szóró, vadetető, sózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó létesítése tilos. (VA03).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egység területén a lápi zsombékos élőhelyeken a vegetációs időszak jelentős részében (február-május-júniusi) felszíni vízborítás, illetve az egész évben víztelített talaj (a talajvíz szintje nem süllyed 30 cm alá) biztosítása. Ezért indokolt a területről a vizet elvezető kisebb árkok kizárító hatásának kiküszöbölése, az ilyen árkok megszüntetése révén.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Javasolt a kezelési egység területének rét vagy legelő művelési ágba eső részeinek - a tényleges helyzetet tükröző - művelés alól kivett művelési ágba (mocsár, vízállás) való átsorolása.

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a kezelés fő feladata a 7230 élőhelytípusnak megfelelő zsombékos, zsombékosal elegyes magassásos, illetve egyéb lápi-mocsári élőhelyek megfelelő állapotának, továbbá az itt élő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) populációnak a fenntartása. Ennek elsődleges biztosítója a megfelelő vízellátás. Megfelelő vízellátás esetén az élőhelytípus kedvezőtlen irányú megváltozásának (inváziós fajok terjedése, cserjésedés-erdősödés) kockázata alacsony. A kezelési egység területe zsombékos jellege és tűzegezes, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható; fenntartása szempontjából a kaszálás egyébként sem szükséges. A kezelési egység területén annak jellege miatt a legeltetés is csak igen korlátozottan lehetséges; az élőhelyek fenntartása szempontjából a szarvasmarhával történő, kifejezetten alacsony intenzitású legeltetés javasolható, száraz időszakban. A fenntartás szempontjából a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. A kezelési egység területén a Natura 2000 élőhely fenntartásán túl a tájképi értéket és élőhelyi változatosságot jelentő őshonos fafajú facsoportok, kisebb kiterjedésű lápi cserjések megőrzésének van kiemelt jelentősége.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység a tervezési terület legmagasabb természeti értéket képviselő területei között, illetve azok peremén elhelyezkedő, nem kiemelkedő természetességű, alapvető jellegét tekintve fátlan természetközeli élőhelyeit foglalja magában, amelyek kedvező állapotban tartásához legelő- vagy rétgazdálkodás folytatása szükséges. A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek a kezelési egység területén nem találhatóak, ugyanakkor előfordulnak a jelölő fajként nyilvántartott ürge (*Spermophilus citellus*) számára részben potenciálisan alkalmas élőhelytípusok.

(1) Meghatározása: Nem kiemelkedő természetességű, vagy jellegtelen, gyomos üde és száraz gyepek, szárazabb típusú magassásosok, helyenként hagyásfacsoportokkal, fasorokkal.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34; D34xOB; OBxD34; OB; OC; OCxOB; B5; B5xOA
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA
- Natura 2000 élőhelyek: 6440

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (legeltetés, kaszálás) folytatása. Az ürge élőhelyeinek biztosítása miatt a kezelési egység területén lehetőség szerint prioritást indokolt adni a legeltetéses használatnak.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42).
- Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyepek évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a

vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).
- Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható. Kivételt képezhet a legeltető állattartáshoz szükséges építmények és egyéb infrastruktúra kialakítása, amennyiben az a Natura 2000 terület határain kívül nem megvalósítható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egység területén található élőhelytípusok huzamosabb ideje kaszálással, illetve legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. Annak hiányában - részben inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés valószínűsíthető. A kezelési egység magasabb fekvésű részei potenciális, illetve egykori élőhelyei az ürge (Spermophilus citellus), ezért lehetőség szerint prioritást szükséges adni a legeltető területhasználatnak. A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható és az ürge (Spermophilus citellus) számára alkalmas élőhelyek is kialakíthatók. Nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyepek felszakadozása, a legelőgyomok terjedése; az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, a kötelező jogszabályi előírásoknak megfelelő méretű kaszálatlan foltokat hagyó kaszálás is megfelelő kezelési lehetőség a terület fenntartására, ugyanakkor ebben az esetben az ürge (Spermophilus citellus) visszatelepülése nem várható. Az őshonos hagyasfák, hagyasfacsoportok megóvása a terület tájképi értékeinek és élőhelyi változatosságának megőrzése miatt indokolt.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 egység a tervezési terület magas természeti értéket képviselő, részben jelölő élőhelynek minősülő kaszálórétjeit és az azokkal természetes mozaikot alkotó egyéb természetközeli élőhelyeket foglalja magába, amelyek kedvező állapotban tartásához a kaszálóként való hasznosítás

szükséges. A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (kaszálás) folytatása.

(1) Meghatározása: Üde kaszálórétek, mocsárrétek, a velük mozaikoló kaszált magassásosokkal, őshonos fafajú cserje-és faszorokkal, facsoportokkal.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34; D34xOB; B5xD34;
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5; OB; OC; OA; OAxOB; P2axRaxOA; RA; RBxB5
- Natura 2000 élőhelyek: 6440; 6510

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja a kaszálóként való kíméletes fenntartás biztosítása.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felületés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A legeltetés tilos. (GY35).
- A gyeplet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnak el kell telnie. (GY91).
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni (GY86).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).

- Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116).
- A területen szóró, vadetető, sózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó létesítése tilos. (VA03).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Indokolt a területről a vizet elvezető kisebb árkok kiszárító hatásának kiküszöbölése, az ilyen árkok megszüntetése révén.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egység területén található gyepeken kaszálás hiányában részben inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés valószínűsíthető. Legeltetési használat esetén a kaszálóréti jelleg megváltozása, a taposást tűró fajok és egyes legelőgyomok elszaporodása, specialista fajok eltűnése várható. A kíméletes, évente egyszeri, a kötelező jogszabályi előírásoknak megfelelő méretű kaszátlan foltokat hagyó kaszálás is megfelelő kezelési lehetőség a terület fenntartására. Intenzívebb, többszöri kaszálás esetén az érzékenyebb fajok visszaszorulására, elszegényedésére lehet számítani. Az őshonos hagymafák, hagymafacsoportok megóvása a terület tájképi értékeinek és élőhelyi változatosságának megőrzése miatt indokolt.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egység kis kiterjedésű, elszigetelt, különböző természetességi állapotú fás vagy fátlan lapterületeket foglal magába, melyeken gazdálkodási tevékenység érdemben nem folyik. Az élőhelyek jellege és térbeli kontextusa miatt a gazdálkodási tevékenység keretében történő kezelés nem reális lehetőség. A terület kezelése alapvetően nem gazdálkodási, hanem célzott természetvédelmi tevékenységként valósítható meg, ami elsősorban az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési feladat.

(1) Meghatározása: Töredékes, elszigetelt fűzlápok, lácserjések és az azok környezetének fátlan lápi növényzete, illetve ezeknek az élőhelytípusoknak leromlott, elszegényedett változatai: száraz rekettyefüzesek, jellegtelen, gyomos nádasok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J1a; J1axRB; RBxJ1a; B1b; OAxB1b; P2axRA; OA.
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5; D2xOB; D34; OB; OAxB
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0*; 6410; 6440

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó lápi, lápcerjés jellegű élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egység legmélyebb részein a vegetációs időszak jelentős részében (február-júniusi) felszíni vízborítás, illetve az egész évben víztelített talaj (a talajvíz szintje nem süllyed 30 cm alá) biztosítása. Ezért indokolt a területről a vizet elvezető kisebb árkok kiszáritó hatásának kiküszöbölése, az ilyen árkok megszüntetése révén.

Javasolt a kezelési egység cserjés vagy cserjésedő, illetve elnádasodott területein élőhelyrekonstrukciós célú korlátozott mértékű cserjeirtás és nád visszaszorítás végzése, a lápcerjés élőhelyeken előforduló zsombékos és kékperjés lápréti fragmentumok felszabadítása, azok kiterjedésének növelése érdekében.

A kezelési egységgel szomszédos (a Natura 2000 terület határain már kívül eső) nemes nyár fafajú erdők felújítása során a lápok vízellátásának védelme érdekében indokolt kisebb vízfelhasználású fafajok használata.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható.

(7) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása: A kezelési egység területén lokális, vízhatású mélyedésekben elhelyezkedő lápi növényzet található, amelyet lápi cserjés-fás növényzet ural; amelyet jellemzően szintén tartós vízborítású lápi növényzet övez, fragmentumokban kisebb gyepekkel. A lápi élőhelyek nagyobb része szegényes, gyomos állapotú, ami kiszáradással függ össze. Elsődleges feladat ezért a lápi élőhelyek vízellátásának biztosítása. A fátlan lápi élőhelyek érdekében a cserjés növényzet részleges visszaszorítása és az inváziós fajok megjelenésének, terjedésének megakadályozása indokolt.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egység alapvetően őshonos fafajú, erdőszerűen záródott kisebb fás állományokat foglal magába, melyek a Natura 2000 terület élőhelyi sokfélesége és tájképi megjelenése

tekintetében meghatározóak.

(1) Meghatározása: Kis kiterjedésű, alapvetően őshonos fafajú, időszakos vízborítású, erdőszerűen záródott fás foltok rét művelési ágú területen.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S7
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a terület viszonylagos bolygatatlanságának fenntartása és inváziós fajoktól való védelme, a beavatkozások minimálisan szükséges szinten való tartása.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).
- A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászó fa meghagyásával. (E34).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egység területén a spontán kialakulású, részben idős fákból álló, természetzerűen strukturált törékeny fűz (*Salix fragilis*) és fehér/szürke nyár (*Populus alba*, *Populus x canescens*) állományok az élőhelyi sokféleség és táji érték szempontjából

jelentősek. Állományaikat elsődlegesen a tájidegen fajok, kiemelten a zöld juhar (*Acer negundo*) agresszív terjedése, és az illegális illetve szakszerűtlen fakitermeléssel szemben szükséges megvédeni.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egység területe nagyobb csatornákat foglal magába, amelyekhez önálló gazdálkodási tevékenység nem kapcsolódik, ugyanakkor élőhelyi, ökológiai folyosó funkciója és a természetes élőhelyek vízgazdálkodására gyakorolt kulcsszerepe miatt természetvédelmi kezelési feladatok kapcsolódnak hozzá.

(1) Meghatározása: Nagyobb csatornák.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok: -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornákon javasolható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területéről. A vízvisszatartás megvalósítása csak – a jelen fenntartási terv keretein túlmutató – előzetes tervezés alapján lehetséges.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A csatornák nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszállást, nádvágást javasolt

előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a felszervényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. Haváriaesetek esetében a fentieket nem szükséges figyelembe venni. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása nem javasolható, azt a területről szükséges elszállítani.

(7) Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egység területén vegyes, de természetközeli mocsári növényzetű, korábbi természetes időszakos vízfolyás helyén kialakított csatorna található. Mint vizes élőhely, a csatorna fontos élőhely a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára, amit figyelembe szükséges venni a csatornák karbantartásakor. A csatornatöltésen megfelelő kezelés hiányában elszaporodhatnak az inváziós fásszárú és lágyszárú növények, amelyek inváziós gócként veszélyeztetik a környező gyepeket; illetve árnyékolásukkal megakadályozhatják a csatorna mocsári növényzetének megfelelő kifejlődését.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egység a Natura 2000 terület peremén elhelyezkedő, nem természetközeli állapotú faállományokat foglal magába. A kezelési javaslatok a környező természetközeli élőhelyek védelmét szolgálják.

(1) Meghatározása: Akácos állományok rét művelési ágú területen, melyek szomszédos, de a tervezési területen kívül eső erdőkhöz kapcsolódnak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok: -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágý- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni. (E69).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolható a kezelési egység területén a tájidegen fafajú, a környező gyepeket inváziójával veszélyeztető akácos állomány őshonos fafajú állományra történő cseréje.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A területen a kezelési és élőhelyrekonstrukciós javaslatokat a környező természetközeli élőhelyeknek az invázós fásszárúaktól való védelme indokolja.

KE-8 kezelési egység

A KE-8 kezelési egység agrár élőhelyeket foglal magában. Az ezeken folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre. A kezelési javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: Szántóként, illetve energiaültetvényként hasznosított területek korábbi gyepek helyén.

(2) Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: T1; T10; T12
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket leginkább a terület gyepké alakítása (élőhelyrekonstrukció) szolgálja. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek. Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).
- Tájidegen fűmagkeveréssel történő vetés tilos. (SZ63).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a szántóterületek füves élőhelyé alakítása, majd a kaszálóként való hasznosítás. Tekintettel arra, hogy a szántók közvetlen szomszédságában magas természeti állapotú, fajgazdag, inváziós fajokkal nem fertőzött rétek találhatóak, a gyep kialakítása során előnyben részesítendő a közeli gyepekről származó magkeverék vagy kaszálék felhasználásával történő gyeptelepítés.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egység területén található agrár élőhelyek korábbi, a szomszédos jelölő élőhelyekhez hasonló gyepek helyét foglalják el. A természetvédelmi célkitűzéseket leginkább a gyeprekonstrukció szolgálná. A szántóföldi kultúrák vegyszeres kezelése és műtrágyázása a szomszédos gyepek élővilágát átsodródás, átmosódás révén veszélyezteti, ezért a szántóművelés további fenntartása esetén indokolt a műtrágyázás és az élővilágra veszélyt jelentő növényvédő szerek használatának korlátozása.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az egyes kezelési egységekre vonatkozó élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció a 3.2.1. fejezetben, a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-mocsári (részben jelölő) élőhelyek vízigényének biztosítását. Jelenleg az élőhelyek vízellátása a terület nagy részén jónak tekinthető, de hosszú távra nézve a szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a jelentősebb csatornákon. Másrészt, különösen a peremi helyzetű lápterületeken kiszáradásból eredő degradáció (gyomosodás, jellegtelenedés) tapasztalható, ami belátható időn belül megoldást igényel. Az utóbbi problémáért jelentős részben kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok tehetők felelőssé.

A tervezési területet érintő nagyobb csatornákon (Balkányi VII/3 mellékág; Gyilkos-tói VII/3-3 szivárgó) javasolható szabályozható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban olykor fellépő, természetvédelmi szempontból sem kedvező belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről. A vízvisszatartás megvalósítása ezeken a csatornákon csak - a jelen fenntartási terv keretein túlmutató - előzetes tervezés alapján lehetséges. A javasolt intézkedés a KE-6 kezelési egység területét érinti.

Egyes kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok esetében - a peremi lápterületekre gyakorolt kiszárító hatás csökkentését célzó - teljes elzárás, megszüntetés javasolható. Az intézkedés a KE-1, KE-3, KE-4 kezelési egységek területén indokolt.

A lápi, lápréti élőhelyek helyreállítása érdekében a cserjék és a nád nagyobb mértékű visszaszorítása a KE-4 kezelési egység területén javasolt.

Gyep kialakítása szántóföldi kultúra, illetve energiaültetvény helyén - mint élőhelyrekonstrukciós beavatkozás - a KE-8 kezelési egység területén javasolható.

Tájjidegen inváziós fajú, erdőnek nem minősülő faállományban őshonos fafajra történő állománycsere, mint élőhelyrekonstrukciós beavatkozás a KE-7 kezelési egység területén javasolt.

A Natura 2000 terület határain kívül, de mint magára a területre, az ott található lápi jellegű jelölő élőhelyekre ható élőhelyrekonstrukciós jellegű beavatkozásként indokolt a környező magas vízfelhasználású erdőállományok (nemesnyarasok) és fás szárú energiaültetvények esetén faállománycsere, illetve kultúraváltás. Javasolt kevésbé vízigényes fafajok, kultúrák alkalmazása.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) esetében alapvető a vizes élőhelyek megfelelő vízellátásának fenntartása, és a természetes élőhelyek folytonosságának, összeköttetésének megléte. A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) esetében ezen túl a tojásrakásra alkalmas lazább homokos talajú élőhelyek fennmaradása biztosítja a faj megőrzését. Kiemelendő szempont a terület nagyobb csatornáinak fenntartási munkái során a mocsári teknős védelmét is szolgáló kíméletes eljárások alkalmazása: A mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszálást, nádvágást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. Az intézkedések a KE-6 kezelési egység területén javasolhatók.

Az ürge (*Spermophilus citellus*) előfordulása a Natura 2000 terület határain belül a fenntartási terv készítésének idején nem igazolható, ami bizonyára összefügg azzal, hogy a számára elvileg alkalmas gyepterületek túlnyomó részén jelenleg olyan gazdálkodás (kaszálás) folyik, ami nem teszi lehetővé a faj igényeinek megfelelő tartós rövid fűű állapot fenntartását. Tekintettel arra, hogy a Natura 2000 területtel szomszédos élőhelyeken az ürgének jelentős állománya van, a legeltető gazdálkodás nagyobb térnyerésével a megfelelő élőhelyeken számítani lehet a faj megtelepedésére a tervezési területen belül is. A legeltető gazdálkodásra nagyobb területen való áttérés, fajvédelmi szempontból a KE-2 kezelési egység területén javasolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik. A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra

vonatkozó zoológiai felmérés 2013-ban készült el. A további kutatás és monitorozás tekintetében ezek eredményeit tekintjük alapállapotnak.

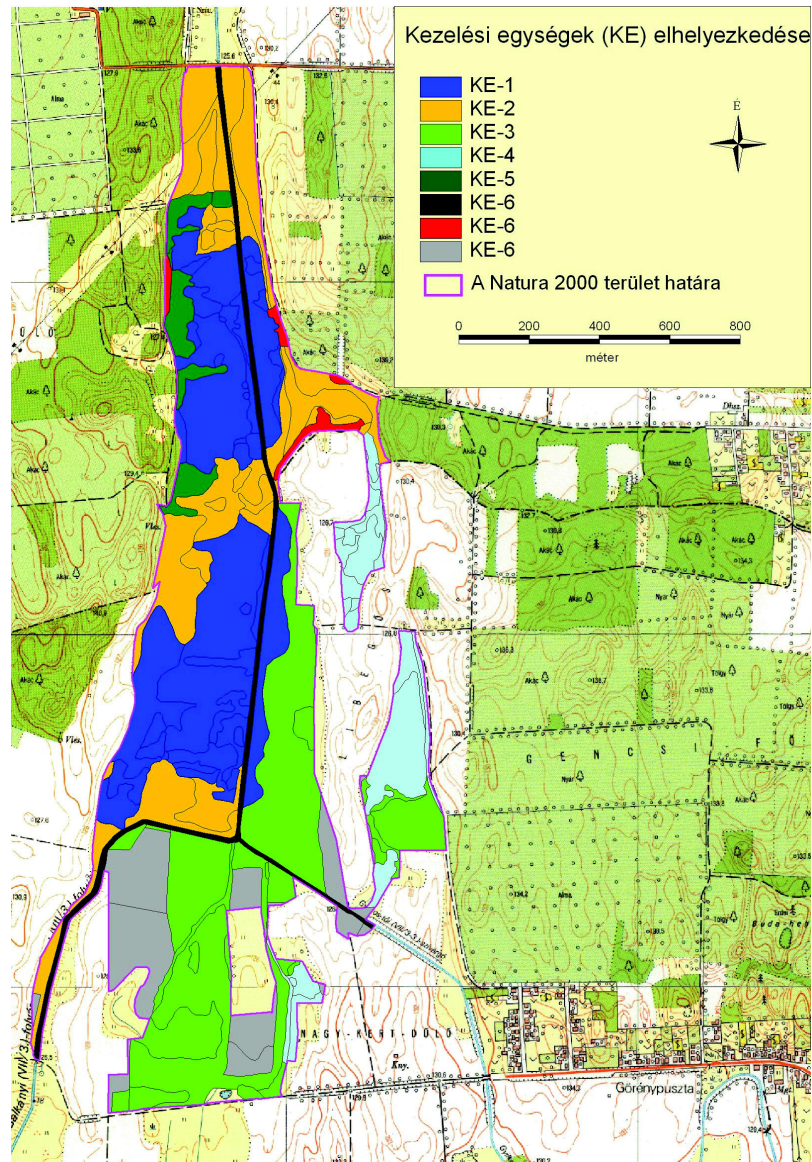
A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 5 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (7230 és 6510) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

A terület jelölő állatfajainak monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelytérképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Balkányi Libegős különleges természet-megőrzési terület Balkány, Biri és Nagyálló közigazgatási területeket érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 85 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyekre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
TY6Y9-D-11	52,39	46,59	-
T4HC9-7-11	14,10	9,56	-
TXTY9-Y-11	5,57	4,25	-
T8N59-A-11	3,60	0,00	-
T8AK9-D-11	12,28	3,25	-
TWHC9-1-11	4,55	4,44	-
TUV59-4-11	27,46	27,00	-
TAF59-6-11	8,70	5,18	-

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyeppéhasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Balkányi Libegős különleges természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyeppéhasznosítás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyeppéhasznosítás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Rendelkezésre álló információink alapján a területen az agrártámogatások igénybevétele a nagyobb földterülettel rendelkező, a gazdálkodásban ténylegesen érintett tulajdonosok részéről általában jellemző, ami a Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatására is igaz. A terület birtokviszonyai (viszonylag nagy helyrajzi számok, osztatlan közös tulajdon nem jellemző) kedvezőek az agrártámogatások igénybevétele szempontjából.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított

mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Balkányi Libegős fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Balkányi Libegős Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Balkányi Libegős Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- Ürge élőhelyeken, vagy potenciális ürge élőhelyeken a kaszáló használatról legelő használatra való váltást szolgáló eszközök.
- Az elnádásodott, elgyomosodott lápi-lápréti területek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba („lápkaszáló”) való alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított

mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Ld. a 3.4.2. pont alatti táblázatban.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.12. Balkány	Résztevők száma: 7
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.12. Balkány	Résztevők száma: 10
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.13.-2013.12.30. (Balkány) 2014.01.03-2014.01.18 (Biri) 2013.12.18-2014.01.02. (Nagykálló)	Kifüggesztés darabszáma: 3
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14-től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2013.12.06. 2013.12.07.	Kiküldött levelek darabszáma: 46

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11.	http://www.nyirseghir.hu/vadon/e_misszio/mar_velemenyezhetőek_a_natura_2000_terulet_fenntartasi_tervei/23359 + 15 facebook ajánlás

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Balkány Város Önkormányzatával.
2. A fenntartási tervet letölthetővé tettük és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
3. A fenntartási tervek véleményezhetőségéről cikk jelent meg a Nyírség hírportálon (www.nyirseghir.hu).
4. A fórumot és terepbejárást megelőzően frekventált pontokon (polgármesteri hivatalok hirdető táblái, művelődési házak, boltok stb.) 4 plakát lett kihelyezve Balkányban, 4 plakát Nagykovácsiban és 5 Biriben. A plakát a fenntartási tervek véleményezhetőségére hívta fel a figyelmet, tartalmazta a letöltési lehetőséget, a fórum és terepbejárási időpontját és helyszínét, a véleményezés határidejét, az érintett célcsoportok felsorolását, az érintett helyrajzi számokat, az érintett Natura 2000 terület térképi megjelenítését, valamint az elérhetősegeket és a kötelező arculati elemeket.
5. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról postai levélben (és/vagy kisebb részben e-mailben) is értesítésre került. A levél a plakáthoz hasonló tartalommal, szükség szerint a célcsoportok szerinti egyedi összeállítással került kiküldésre. A címzettek köre (amennyiben egy sor alatt több címzett van, akkor zárójelben a kiküldött levelek darabszáma) a következő volt:
 - o Érintett önkormányzatok (3 levél)
 - o Natura 2000 támogatást 2010-2013 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók (7 levél).
 - o Azon földrészletek tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészek tekintetében (10 levél, az értesített tulajdonosok az összes terület 93,7%-át fedik le).
 - o Érintett falugazdászok (3 levél).
 - o Nimród Vadásztársaság (Nagykovács)

- o NIMRÓD Vadásztársaság Balkány (Balkány)
 - o Kék Súlyom Vadásztársaság (Balkány)
 - o Nyírségi Vízgazdálkodási Társulat
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
 - o Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
 - o Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
 - o Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
 - o Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
 - o Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
 - o Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
 - o Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
 - o Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
 - o Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
 - o Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
 - o Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
 - o Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetség
6. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 10 fő vett részt.
7. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv és fotódokumentáció készült. A terepbejáráson 7 fő vett részt.
8. Az érintett önkormányzatok (Balkány, Biri, Nagykálló) 15 napra kifüggesztették a fenntartási tervet.

9. A beérkezett véleményeket és észrevételeket egy táblázatban összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának, valamint a területileg illetékes természetvédelmi őrnök.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A társadalmi egyeztetés során a gazdálkodók említettek olyan veszélyeztető tényezőket (hulladék elhelyezés, illegális tőzegkitermelés), amelyek a fenntartási terv egyeztetési verziójában nem szerepeltek, így ezeket a végleges változatában a tervekészítő feltüntette.

Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság levélben érkezett vízvisszatartásra vonatkozó észrevételeik fenntartási tervbe illeszkedő részét a megfelelő fejezetekbe a tervező beépítette. Az érintett csatornák fenntartási munkálataival kapcsolatos javaslatukat a Natura 2000 célokkal összeegyeztethető formában építette be.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Kommunikáció címtettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Balkány Város Önkormányzata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	fórumon megjelentek	igen	A társadalmi egyeztetés során a gazdálkodók említettek olyan veszélyeztető tényezőket (hulladék elhelyezés, illegális tőzegkitermelés), amelyek a fenntartási terv egyeztetési verziójában nem szerepeltek, így ezeket a végleges változatában a tervekészítő feltüntette.
Nimród Vadásztársaság (Nagykálló)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
NIMRÓD Vadásztársaság Balkány (Balkány)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Balkányi KÉK SÓLYOM Vadásztársaság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Kék Sólyom Vadász-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát 	nem	-	-	-

társaság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 				
Érintett falugazdász	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nyírségi Vízgazdálkodási Társulat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (nem tett észrevételt, azt nyilatkozta, hogy nem jogosult eljárni)	levélben	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (észrevétellel nem él)	e-mailben	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (nem illetékes eljárni)	levélben	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati 	nem	-	-	-

Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda	kifüggesztés				
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (a tervet elfogadásra javasolják)	levélben	-	-
Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	levélben, e-mailben	igen	A vízvisszatartásra vonatkozó észrevételeik fenntartási tervbe illeszkedő részét a megfelelő fejezetekbe beépítette. Az érintett csatornák fenntartási munkálataival kapcsolatos javaslatukat a Natura 2000 célokkal összeegyeztethető formában építette be.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-